

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. II. Contrahens hodie Matrimonium absque Parocho & testibus, ubi Trident. est receptum, non incurrit pœnas clandestini, jure antiquo constitutas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

CONCLUSIO II.

Contrahens hodie Matrimonium absque Parocho & testibus, ubi Trident. est receptum, non incurrit pœnas clandestini, jure antiquo constitutas.

43.
Duplex est
pœnarum
genus. Pri-
mum.

Nota duplex esse pœnarum genus; aliæ sunt, quæ propriè pœnæ non sunt, sed privilegia Matrimonii, secundum ordinem Ecclesiæ publicè contracti, neganturque clandestino: ut si Matrimonium nullum sit, quando publicè contrahitur bonâ fide, alterius saltem partis, proles est legitima; & dum non constat de impedimento, conjux spoliatus ante omnia est restituendus, quæ privilegia negantur Matrimonio clandestino: & hæc pœnæ manifestè incurruntur (inquit Sanchez supra disp. 2. n. 1.) quando Matrimonium clandestinum est nullum, ut patet manifestè de illegitimatione prolis ex cap. fia. de Clandest. despons. Conclus. præced. allegato. Et ratio est; quia tantum sunt privilegia Matrimonii putativi, publicè contracti; negantur autem clandestino putativo: ergo à fortiori clandestino, quod est manifestè nullum.

Sanchez.

44.
Secundum.

Aliæ sunt pœnæ ipsorum contrahentium clandestinè, ut excommunicatio Synodalis, posse exheredari, puniri ve arbitrariè. Et siquidem in his pœnis exprimitur, imponi eas, quando Matrimonium est nullum, ut in Trident. sess. 24. c. 1. de Refor. Marr. exprimitur in pœna arbitraria, ut vidimus Conclus. præced. tunc res est manifesta. Unde de hujusmodi pœnis non loquitur Conclusio. De quibus ergo? De illis, in quibus id non exprimitur; sed quæ absolute imponuntur, v.g. excommunicatio Synodalis, & exhereditatio l. 49. Tauri, de quibus Conclus. præced.

45.
Quando in-
currantur
pœnæ per
actum in-
validum.

Nota 2. quando lex considerat tantum factum, & animum facientis, non autem juris effectum, tunc incurruntur pœnæ per actum invalidum, quia attentatur factum, & pravus animus adest. Siq̄ autem consideret juris effectum, tunc non incurruntur, cum actus ille juris effectum minimè sortitus sit. Ita Sanchez supra n. 2. cum Aliis, quos citat. His prænotatis.

46.
Probat
Conclus.
apud San-
chez x. per
l. 1. de Sepul.
violato.

Conclusionem nostram probat Sanchez supra n. 5. Primò; ex l. 1. in fine Cod. de Sepulchro violato, ubi habetur Notarium conscientem instrumentum falsum invalidum, non pœnâ juris, sed extraordinariâ plectendum esse. Ergo similiter contrahentes clam in validè non incurruntur pœnas juris. Hæc ille.

Qui nisi legerit alium Codicem, quam

quo ego utor, liquet profectò, graviter es-
rasse; cum non solum non in illa lege, cum
citatur, sed nec in toto titulo, quod cum de
tariis statuatur. Hæc sunt verba leg. citate
Res religioni destinatas, quin imò jam religionem
effectus, scientes qui contigerint, & emeri
distrabere non dubitaverint: tamen jure ve-
ditio non subsistat, sese tamen religioni con-
runt in crimen. Quâ autem pœnâ plecten-
sint, ibi non dicitur. Itaque illa lex nihil
propositum; adeoque probatio ex ea de-
sumpta, nullius momenti, quia Antea
falsum est.

Probat 2. ex l. Ea quidem, Cod. Si em-
cipium ita fuerit & c. ubi pactum, quod
sistit libertati; appositum venditori
proprii, impedit libertatem: pœnâ
petitionem non inducit, ibi: Nisi tam-
næ exactio, si qua addita est conditioni
vate, justam exigendi tribuit causam.

Ubi Gloss. verb. Causam, hanc
rationem: Quia licet fuerit pœnâ appo-
tamen committitur, ut exigatur, si
cùm effectum non habeat manumissa.

Probat 3. quia quod nullum est
producit effectum, l. 4. ff. de Reputat.
§. 6. Condemnatum accipere debent non
ritè condemnatus est, ut sententia
rum si aliquâ ratione sententia nullus
sit, dicendum est, condemnatum non
tenere. Non est enim nullus sine
cap. Ad dissolvendum, de Dissol.
ibi: Quocirca nec accusatio
non esset, quod legitime accipitur.

Ubi textus decidit, Matrimonium, cum
infante initum, accipitur non posse
consanguinitatem, eò quod initum sit. Ergo
Matrimonium clandestinum, quod nullum
est, accusari nequit, ut illius pœnâ plectatur.

Probat 4. Quia paria sunt non esse
esse nullum, l. 30. ff. de Testam. non
sunt Titii, pater & filius. Datus est Titio
nec apparet de quo sensu testatur. Quæ
juris, respondit: in datus est, quoniam
ior sensu. Si id non apparet, non jus
probatio. Igitur pater est tutor. Et
impedimentum, quod de jure non
atum, Reg. 52. de Reg. juris in 6. Et
cum effectu sunt intelligenda, cap. de
de Cler. non resid. Et, actus appellatus
gulariter solus comprehenditur. Ita
dans. Ergo cum tale Matrimonium
nullum, reputabitur ac si non esset, nec
matrimonii clandestini, subiecti juris, ac
di pœnis, nomine comprehenditur.

Probat 5. Quia Emphyteuta non
in pœnam commissi, impositam l. in
de jure Emphyteutico, si venditio facta
quisitio domino, sit in valida: quia talis
est venditio, ut plures docent apud Sanchez
sup. ergo & c.

Ultima probatio.

Sed nunquid hic finis probationum? Minime; nam aliquis respondere poterit, jura jam allegata nimium probare; & idem nihil probare. Siquidem certum est, Matrimonium clandestinum invalidum, alicui poenae subiectum esse: ergo licet de jure non fortiori effectum, praestet equidem impedimentum; neque reputatur, ac si non esset; atque accusari potest, ut illa poena plectatur.

Hinc Canisius in dictam Reg. 52. sic ait: Nec in delictis haec Regula obtinet: quae licet effectu careant, eo quod contra jura admittantur; hoc tamen non aliter accipiendum est, quam quod attinet ad delinquentis commodum, ne ipse ex delicto suo praemium vel impunitatem ferat; secus quoad ipsius incommodum, quo plectitur vel clauditur reus, ob delictum suum. Haec ille.

His ergo probationibus non contentus Sanchez, pro sexta probatione notat; jura interdientia clandestinum, aperte considerare juris effectum, ut, inquit, constat ex Trident. sess. 24. de Refor. Matr. c. 1. ubi reddens rationem hujus prohibitionis, inquit: *Cum S. Synodus ... gravia peccata perpendat, quae ex clandestinis conjugis ortum habent, praesertim vero eorum, qui in statu damnationis permanent* &c. Ecce quam clare considerat juris effectum, cum non factum, nec animum facientis attendat; sed damna ex clandestino confurgentia, quae minimè confurgunt, dum est invalidum; tunc enim, cum palam contractum valeat, non vivunt conjuges in perpetuo adulterio. Haec ille.

Sed contra: Trident. ibi non imponit aliquam poenam, sed inhærendo vestigiis Concil. Lateranensis, praecipit trinam denuntiationem. Postquam autem irritavit Matrimonium, ibi: *Qui aliter quam praesente Parocho* &c. imponit poenam arbitrariam in validè contrahentibus: ergo ex illis verbis non probatur, jura antiqua, de quibus hic loquimur, considerasse juris effectum in impositione poenarum.

Hinc melius adduxisset ipsa jura antiqua, Concluf. praeced. à nobis relata, quae etiam meminerunt malorum procedentium ex Matrimonio clandestino; cum autem haec mala, saltem omnia, non procedant ex Matrimonio clandestino invalido, dicimus, invalidè sic contrahentes post Concil. Trident. iis poenis non fore subiectos. Maxime (& haec est 7. probatio) cum Trident. sup. ut statim dixi, imponat poenam arbitrariam contrahentibus clandestinè invalidè: sed est valde probabilis opinio (inquit Sanchez supra) corrigi poenam legis antiquae, alià impositione per legem novam: ergo cessant poenae antiquitatis impositae Matrimonio clandestino.

Tandem; quia cum ex poenae sint gra-

vissimae, de Matrimonio clandestino simpliciter intelligendae sunt: quod autem nullum est, non dicitur tale simpliciter, ut contractus nullus, non dicitur simpliciter contractus, ipso Trident. hic suffragante, quod non vocat Matrimonium clandestinum, simpliciter contractum, sed contractum attentatum, ibi: *Qui aliter quam praesente Parocho* &c. *Matrimonium contrahere attentabunt*; ergo per tale Matrimonium attentatum non incurrentur poenae, constitutae jure antiquo, sed tantum poena arbitraria, constituta per Concil. Trident. & aliae, quae fortè à particularibus Conciliis expressè impositae fuerint pro hujusmodi Matrimonio.

Quis jam non videt, Conclusionem nostram, si non omnino est certa, saltem probabilior esse, ut eam vocat Sanchez supra? Quamquam & opposita sit probabilis. Primò; quia illud factum ex se malum est, licet juris effectum non obtineat, cum ex eo plurima mala sequantur, quae sunt ratio prohibitionis. Immo gravius videtur delictum, quam olim; quia nunc non solum est prohibeum, sicut olim; sed etiam irritum; graviore autem delicto graviore debetur poena, & idè fortè Trident. imposuit ei poenam arbitrariam, ultra scilicet poenas, jure antiquo constitutas.

Respondet Sanchez supra n. 8. quàmvis aliqua inconvenientia ex eo Matrimonio confurgant, cessare potissima, scilicet perpetua adulteria; nec punire jura, quemcumque actum malum, sed Matrimonium clandestinum, quod tale non, quando est irritum. Haec ille.

Et paucis interjectis: Fateor, inquit, hodie esse gravius delictum, si consideretur in se; secus in ordine ad Ecclesiam: cum enim non delicti gravitatem punire intenderet, sed ab eo retrahere, ob maxima damna & adulteria inde orta, gravius erat antiquitus: modo enim, cum invalidum sit, cessant ea damna.

Si dixeris: non cessant omnia damna, verum dixeris; & idè fortè Trident. imposuit poenam arbitrariam, non ultra poenas, jure antiquo constitutas, ut supra dicebatur, sed loco istarum poenarum, quae jam erant improprietate damnis, quae sequuntur ex clandestino invalido.

Secundò argumentantur Adversarii ex doctrina Bartoli l. *Non dubium*. n. 20. Cod. de LL. ubi ait: facta contra legem, haberi pro infectis, quantum ad utilitatem facientis, secus quoad damnum: ergo illud Matrimonium clandestinum invalidum, reputandum erit, ac si validum fuisset, ut contrahentes damnum subeant, clandestini que poenis afficiantur.

Respondet Sanchez supra: Doctrinam

54. *Opposita sententia probabilior.*

55. *Resp. Sanchez.*

56. *Secundum arg. Adversarii.*

57.

Rejicitur à Sanchez.

Bartoli non esse universaliter veram; sed quando actus nullus est, ob solam constitutionem irritantem in poenam & odium contrahentium: secus quando actus est nullus, ob solemnitate requisitæ defectum, ut contingit in Matrimonio clandestino. Et potest hujus differentie ratio assignari: nam in priori casu annullatio actus est poena, in odium frangentis legem inducta, & ita non mirum, si actus valeat in odium ipsius transgressoris, ne ex delicto suo commodum reporter: in posteriori vero non est poena; sed ob bonum Reip. cui expedit, illum actum absque ea solemnitate non subsistere, irritatur, & ita nil mirum, si prorsus irritus sit, si ve commodum, si ve damnum contrahentis attendas.

58. Tertium arg. Adversariorum. Cardinalis.

Tertium argumentum Adversariorum desumitur ex doctrina Cardinalis, Clement. fin. q. 12. de Elect. ubi docet, poenam impositam in casu alicujus actus, habere locum, si actus interveniat, licet de jure non tenuerit. Hinc scriptum est. l. *Quid ergo*, §. 5. ff. de His qui not. infam. *Cum autem factum notetur, etiamsi cum ea quis nuptias vel sponsalia constituat, quam uxorem ducere vel non potest, vel fas non est, erit notatus.*

Bartolus.

Ex quo textu colligit ibi Bart. in fine, quando lex respicit factum, non curare de juris effectu, dummodò habeat formam facti: unde subintert; si testamentum falsum testamenti formam habeat, licet ob aliquam aliam causam nullum sit, puniri falsi poenâ: cum ergo tale Matrimonium clandestinum invalidum, habeat externam Matrimonii formam, subjicietur poenis.

Confirmatur. Baldus.

Confirmatur ex doctrina Baldi, l. *Ea quidem* n. 3. C. Si mancipium, ubi inquit, si lex reputet, factum nudum delictum esse, puniri legali poenâ, licet juris effectu destituatur: ergo cum hæc sint poenæ legales, & lex reputet delictum, inire Matrimonium clandestinum invalidum, locus erit in eo poenis clandestini.

59. Resp. Sanchez.

Respondet Sanchez supra, negando doctrinam Card. & Baldi, nisi intelligatur quando lex solum factum & animum facientis punit. De quo etiam casu loquitur dicta lex 13. ut notat Gloss. ibi verb. *Cum ea*, dicens: *In ea namque re non juris effectus, sed animi destinatio cogitatur, ut Cod. de Adult. l. Cum qui, & Cod. de Excus. res. l. Amplissimi.* Hoc autem non contingit in nostro casu.

60. Ultimum arg. Adversariorum ex Clem. 1. de Consang.

Ultimò argumentantur Adversarii; quia licet Matrimonium cum sanguinea contractum, sit jure irritum, subjicitur excommunicationi Clement. 1. de Consang. & licet beneficiarius, Sacris initiatus, aut etiam Minoribus tantum, invalidè contrahat, incurrit poenam amissionis beneficii; ergo similiter in nostro casu.

Et confirmatur: quia lex 49. Tauri, et inserta in nova Recopilatione l. 5. tit. 1. l. 1. post Tridentini promulgationem, & tamen ex hæredationis poenam statuit clandestinè contrahentibus; ergo cum tunc jam clandestinum esset irritum, si propter illud non incurreretur, frustra esset.

Respondet Sanchez supra, eam Clem. manifestè punire solum factum & animum contrahentium, cum aliàs frustratoria esset, quòd Matrimonium inter consanguineos consistere non poterat: at in nostro casu solum punitur id, quod erat, & est Matrimonium clandestinum validum, ut si coram Parocho & testibus, ommissis denuntiationibus celebraretur. Ad posteriorem partem illius argumenti dico, esse valde dubiam; & esse vera sit, procedere ex præsumpta contrahentium voluntate; visus enim est dimittendus, assumendo statum, illi inopportibilem, quod in nostro casu non reperitur. Ad confirmationem dico: incurri poenam clandestinum ommissis denuntiationibus, quòd verum est. Hæc ille.

Sed probandum relinquitur: per se clandestinum, contractum saltem coram Parocho & testibus, ommissis denuntiationibus, incurri poenam clandestini. Et quidem dubitat nemo, non incurri poenam, quando denuntiationes justè omittuntur ex Ordinarii licentia, juxta illud Trident. sess. 24. in Decret. de Reform. Mat. c. 1. *Quod si aliquando probabili fuerit scissio de dote, si enim culpa abest, non incurritur poena, culpa: nisi sub sit causa, non est aliquis sponsalibus, Reg. 23. de Reg. juris in 6. Si ne Reg. 24. Quod etiam constat ex cap. lra. de Clau. despons. ibi: *Si quis vero duptura Matrimonium clandestina inire per alium fecerit. Aliter tamen presumere dicitur, qui ex certa licentia facit actum contra jus.**

Et hoc verum existimat Sanchez per disp. 1. n. 5. etiam dum illicite contractus sit ante consummationem Matrimonii. Quia, inquit, quando Matrimonium clam contractum, inquit, incurri aut non incurri debeat poena, nec hoc pendere debet ex effectu futuræ poenæ, sed ex effectu poenæ impositæ clandestinè contrahentibus, & qualitas adjuncta verbo, juxta verbi tempus intelligi debet; arg. l. 4. §. 1. de Noxal. *Si extraneus servus sciente me furum eumque redemero; noxalis actio in me dabitur, quia non videtur domino sciente fecisse: cum tempore dominus non fuerim.* Si ergo tempore quo contractum fuit Matrimonium, non contractæ sunt poenæ, excusante causa clandestinitatem, nil conferat ad eas contrahendas eventus futurus.

Ed vel maximè, quòd Prælati dispensans, ne Matrimonium præmittantur denuntiationes, diligentiam aliquam adhibere de-

beat ad investigandum, si quod adit impedimentum; quare non militat eadem ratio in hoc casu, ac dum illicitè ante Matrimonii contractum omittuntur. Hæc ille. Et meritò.

Porrò dum illicitè omittuntur ante Matrimonii contractum, Aliqui probabiliter docent, etiam tunc non incurri pœnas; tum, quia id Matrimonium celebratur publicè & in facie Ecclesiæ, cùm Parochus qui persona publica est, & testes, Ecclesiæ nomine ad sint, adeòque improprie dicatur clandestinum; verba autem legis pœnalis propriissime usurpanda sint: tum, quia cessat ratio prohibitionis Matrimonii clandestini, cùm jam constet Ecclesiæ de contracto Matrimonio, & Parochus certior fieri debeat, an aliquod impedimentum sublit.

Sed magis placet Sanchio sup. n. 7. sententia opposita; tum, quia tale Matrimonium simpliciter vocatur clandestinum, cap. fin. de Clad. despons. ibi: *Unde prædecessorum nostrorum vestigiis inherendo clandestina conjugia penitus imbibemus.* Et infra: *Si quis verò hujusmodi clandestina vel interdita conjugia inire præsumperit*, adjunctâ etiam pœnâ illegitimationis prolis, si Matrimonium propter impedimentum aliquod fuerit invalidum.

Tantum autem abest, ut Concil. Tridentinum decretum illud corrigere voluerit, ut potius Concilii Lateranensis vestigiis inherendo, sess. 24. de Matr. c. 1. trinam denuntiationem præceperit, ut supra vidimus, & infra diffusius explicabitur. Immo c. 5. pœnam statuerit aliter contrahentibus, nempe, ut si in gradibus prohibitis ignoranter Matrimonium contractum sit, spe dispensationis careant: quod signum manifestum est, noluisse corrigere pœnas, huic Matrimonio antiquitùs impostas.

Tum; quia non cessat ratio, ob quam Ecclesia reputabat hoc Matrimonium esse clandestinum; cùm verè occultum dici possit, quod tribus tantum est cognitum; nec deteguntur impedimenta, si quæ fortè sint, cùm publicè non constet, & facile sit tres impedimenti esse ignaros.

Atque ex his patet responsio ad rationes partis oppositæ; putà, id Matrimonium non celebrari publicè in facie Ecclesiæ; quoniam solemnitates, ab Ecclesiâ requiritæ, ut perfecte Matrimonium publicetur, desiderantur. Neque cessat ratio prohibitionis; quoniam faciliùs deteguntur impedimenta præmissis denuntiationibus. Et denique, jus ipsum satis clarè explicat, nomine Matrimonii clandestini intelligi illud, cui denuntiationes desunt.

Ut omittam; non semper verba legis pœnalis esse propriissime usurpanda, sed tunc

solum, quando lex pœnalis meram delicti punitionem attendit: scèdus quando est in favorem publicum & animarum ad vitanda peccata, animæque pericula, qualis est lex, de qua hic quæritur, talis enim lex pœnalis amplianda est, inquit, Sanchez sup. n. 8. in fine, & lib. 1. disp. 39. n. 5. cùm Aliis multis, quos ibi citat. Maneat ergo & huic sententiæ sua probabilitas.

Interim ad fundamentum ejus, respondet Dicastillo disp. 3. n. 324. negandum esse, in cap. fin. citato supponi Matrimonium absque denuntiationibus esse clandestinum, & propter illud imponi aliquas pœnas: tantum enim supponitur clandestinum, quod celebratum fuit absque sufficientibus testibus. Quapropter quàmvis Tridentinum inherereat vestigiis Lateranensis, non idèò afferit, absolute & proprie Matrimonium absque denuntiationibus esse clandestinum; neque Tridentinum inhereret vestigiis Lateranensis, nisi quoad præmittendas denuntiationes.

Quòd autem Tridentinum c. illo 5. apponat pœnam diffidentæ, potius significat nostram sententiam (id est primam) sic enim indicat, Matrimonium, absque denuntiationibus celebratum, non puniri pœnis generalibus clandestini, sed illâ speciali, præsumitque non bonâ fide contraxisse, qui tale medium omiserunt denuntiationum, quòd si adhibuissent, venissent in notitiam impedimenti; idque vel culpabiliter ignorasse, vel falsò simulasse ignorationem, ut propterea tollat spem obrinendæ dispensationis.

Punitur quidem Sacerdos in fine illius cap. fin. quando est proprius Sacerdos, ut Parochus, non prohibens & impediens hujusmodi Matrimonia, pœnâ suspensionis triennalis. Tunc autem non solum loquitur de clandestinis, sed de prohibitis, inter quas conjunctiones continentur prædictæ non præmissis denuntiationibus; cùm enim dixisset paulò ante: *Si quis verò hujusmodi clandestina & interdita conjugia inire præsumperit* &c. postea subjungit: *Sane si parochialis Sacerdos tales conjunctiones prohibere contempserit*, &c. Inter prohibitas verò conjunctiones supra enumeratas, non solum continentur clandestina Matrimonia, sed etiam non prius denuntiata. Ita præfatus Auctor.

Ubi quidem admittit, Matrimonium non denuntiatum puniri pœna d. cap. fin. verùm non tanquam Matrimonium clandestinum, & idèò alibi negat, hoc Matrimonium puniri pœnâ exheredationis, & aliis pœnis constitutis pro Matrimonio clandestino. Unde non est hic quæstio de nomine solum, sed maxime de re, quam latius explicabimus Sectione 11. ad quam remitto Lectorem.

Pro fine præsentis Conclusionis, quæro: quid si Matrimonium omiffis denuntiationibus

pœnalis sine propriissime intelligenda.

67. *Resp. Dicast. ad fundamentum sententiæ Sanchii.*

68. *Pœna pœnochi assistentiæ Matrim. clandestino.*

Admittit Dicast. Mat. non denuntiatum puniri pœnâ d. cap. fin.

69. *Quid si*

64. *Quid si illi...*

65. *Sanchez, pœnas pœnas...*

66. *Admittit...*

66. *Admittit...*

Matr. omif-
fis denuntia-
tionibus pu-
blice celebra-
tur? Dicitur
ab Aliquibus
clandestini-
um.

nibus publicè celebretur, sciente majori parte vicinæ? Etiam hoc Matrimonium ab aliquibus dicitur clandestinum; quoniam illa publicitas non purgat vitium istud, cum non æquipollet denuntiationibus: multa enim facilius deteguntur impedimenta, factis denuntiationibus diebus festivis inter Missarum solemnias, ut fieri debent: major enim numerus confluit in templum, timerique præceptum, quo detigi impedimenta præcipitur; & quando non præmittuntur hæ denuntiationes, quilibet se à denuntiando impedimenta retrahit, quasi sua non interfit.

Bartolus.

Accedat doctrina Bartoli l. fin. in princip. verf. *Qualiter*, ff. de Ritu nupt. ubi dicit, id fieri clam, quod, omiffis jure requisitis in actu, efficitur: cum ergo in Matrimonio jure petantur denuntiationes, dicitur iis omiffis clandestinum. Sic tenet Gloss. cap. 2. Qui filii sint legit. verb. *Publicè: Scilicet*, inquit, *denuntiatione præmissa in Ecclesia publicè: alias hodie dicitur clandestinum, sup. de Claud. despons. Cum inhibitiis*. Idem docet Hostiensis, & alii complures; quos refert & sequitur Sanchez supra n. 10.

70.
Objeftio sol-
vitur.

Si dixeris: quòd fit scientibus vicinis, dicitur publicè fieri. Respondetur: omninò publicè fieri, sed non eà publicitate, quam jus postulat, & sicut statim dictum fuit, illæ publicitates non æquipollent, etiam quoad substantiam.

Non valet
arg. opposita
sententia ex
c. 2. *Qui si-
jii* etc.

Nec valet argumentum Adversariorum, desumptum ex d. cap. 2. Qui filii sint legit. ibi: *Filii eorum non debent sustinere jacturam, cum parentes eorum publicè, sine interdictione Ecclesiæ, inter se contraxisse noscantur*. Non valet, inquam, nam juxta Gloss. jam jam allegatam, *Publicè*, id est, *denuntiatione præmissa in Ecclesia publicè*. Atque hæc satis pro hoc loco de poenis Matrimonii clandestini, de quibus iterum redibit diffusior sermo Sectione II.

Nunc tempus est, ut discutiamus novam legem Concilii Tridentini, quæ non solum prohibentur, ut olim, omnia Matrimonia clandestina, sed etiam aliqua irritantur. Et si à me petitur, ecquæ illa? Respondeo:

CONCLUSIO III.

Novâ lege Concilii Tridentini irritantur Matrimonia aliter contracta, quam præsentente proprio Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi seu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus.

71.
Plurimum

Cum haud intermissâ solertiâ (verba sunt Pallavicini in Historia Concilii

Tridentini) per tot menses, in cæteribus nationum Theologorum, & in peculiaribus Patrum conventibus, de Sacramento Matrimonii, ac de ipsius abusus diiudicatum esset, gestique Canones & decreta, post Sessionem in maximo convenu sententiæ explicite conceptæ: consumptique in eo quatuordecim cœtibus, tandem postremo Julii die collectæ sunt.

Plurimum supra reliqua disputatum & concertatum est, irrita, nec ne, declaranda essent Matrimonia clandestina. Et quæquam Suavis aliter recenscat numerum sententiarum, innixus literis Vicecomitis ad Borromæum; tamen Legati scripserunt, concertatum supra quadraginta quatuor voluisse, ut ea irrita redderentur, aut aliquid condidimusmodi fuisset, homines in habiles reddere ad hæc ratione contrahendum; reliquorò antiquæ consuetudini in hæc sensu: posteriorem sententiam dicebantur emittuti Olius & Simonetta, & Moronizæ utramque anceps hæcisse; sed ipsis non in Sessione suffragio utendum erat. Hæc Pallavicinus lib. 22. cap. 4. n. 1.

Et cap. 8. n. 21. & 22. sic scribitur: *Decimo Septembris absoluta est sententia, quæ in quatuor classes dividitur. Prima, hujusmodi potestatem (scilicet irritandi Matrimonia clandestina) in Ecclesia negabat. Secunda, ex adverso sententia, hanc in Ecclesia potestatem, & illi ad exercendam. Tertia, inesse quædam Ecclesiæ potestatem, ubi sufficiens ad causam, sed eam causam reverà deesse. Quarta, operabatur, cum Ecclesiæ potestas multis affirmaretur, negaretur à multis, quætionem ad dogma redigi, in quo nequaquam desere, ut decretum conficeretur, tam multis contradicentibus.*

Verum, post prolixam disputationem bitam, postea, priusquam Sessio celebraretur, penè omnes de duobus concordarunt, ut in deliberatione in volvi dogma: dogma esse pro ea parte, quæ non opponendum decreto, cum inesse reverà in Ecclesia facultas illa, ubi alioquin digna causa suppetere, in quo ferè unanimes conveniebant, materia Theologi. Quam ob rem eò denique detecta res est, ut perpenderet, an vere hujusmodi adesse causa. Centum triginta sex illi adversarij sunt, reliqui in medias sententias abierunt. Hucusque Pallavicinus.

Sed quid putamus movisse tot Patres, ut adversarentur illi Decreto? Madrucci unus ex istis dixit (ut refert Pallavicinus sup. cap. n. 7.) Causas à se non conspici, cur Ecclesia post continuam tot sæculorum consuetudinem, ad rem adeò novam adducenda esset, corruptelas potius reparandas, quàm iis condi-